

5. Не варто применшувати роль у розумінні тексту книги використовуваного понятійного апарату і окремих понять. Незважаючи на те, що система понять є ієрархічною, часто міжпредметна генералізація понять порушується. Це може призвести до втрати смислослаучущих елементів, і, як наслідок, зниження рівня пертинентності інформації тексту мірою відповідності інформації виявленій «предметній» потребі.

6. Безперечно, введення порядку оцінювання якості навчальних книг, сприятиме поліпшенню як власне текстів, так і змістового наповнення дисциплін. Можна скористатись розробками фахівців стосовно оцінки складності та відповідності тематики тексту поставленим цілям з елементами математичної теорії нечітких множин та лінгвістичної змінної.

Єфремов Д. П., канд. екон. наук, ст. викл.,
кафедра макроекономіки та державного управління

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОНОМІКА СУСПІЛЬНОГО СЕКТОРУ»

Одним із сучасних напрямків економічної науки виступає експериментальна економіка — галузь знань, мета якої — перевірка гіпотез економічної теорії за допомогою постановки штучних експериментів. Перевага такого підходу полягає в тому, що він дозволяє відфільтрувати зовнішні впливи на діяльність і досліджувати поведінку економічних суб'єктів у «чистому вигляді».

Напрямок досліджень, на якому сконцентрована значна увага науковців-експериментаторів, являється механізм координації між ринковими агентами. Їх цікавить, у яких умовах взаємодія між суб'єктами вестиме до рівноваги і ефективного розміщення ресурсів, а також чи можна суб'єктів навчити ефективній координації. Дане коло проблем, хоча і виглядає зовні простим і несуттєвим, насправді спроможне дати культурологічне пояснення причин неефективності ринкової економіки. Як влучно помітив Ф. Фукуяма, ринкові елементи координації, що включають ціно-

вий механізм, а також «закон, угоди, економічну доцільність, являються необхідним, але недостатнім підґрунтям для стабільності і добробуту, ... вони мають спиратись на моральні зобов'язання, відповідальність перед суспільством і довіру» [1, с. 29].

Довіра — це очікування, які мають представники суспільства, щодо поведінки решти членів соціуму, яка має бути більш-менш передбачуваною, чесною, відповідати деяким всезагальним нормам [1, с. 53]. Відсутність довіри в громаді є благодатним підґрунтям для розвитку опортуністичної поведінки індивідів, відомої як «проблема безбілетника».

Проблема безбілетника — одна з центральних у економіці суспільного сектору. Вона виникає при розподілі витрат на фінансування суспільного блага між людьми, що отримують вигоди від його виробництва, але не бажають за нього платити. При зростанні чисельності споживачів блага кількість «безбілетників» може також підвищуватися.

Вчені Д. Марвел і Р. Еймс поставили серію штучних експериментів, націлених на дослідження проблеми безбілетника [2]. Кожному учаснику видавалося 225 жетонів, які можна була інвестувати в 2 альтернативні проекти: приватний і колективний. Передбачалося, що від приватного проекту можна гарантовано отримати прибуток у розмірі 1 цент на жетон. Віддача від колективної альтернативи залежала від того, скільки інші гравці інвестуватимуть у неї. Умови прописані так, що заробіток у розрахунку на 1 жетон буде вищими, якщо всі жетони будуть інвестовані в груповий проект. Отже, учасник при прийнятті рішення може розкрити свої очікування відносно поведінки інших гравців і в певній мірі продемонструвати свою довіру до них.

Результати експерименту Марвела та Еймс показали, що індивіди мають схильність інвестувати від 40 до 60 % жетонів у колективні проекти. Виявлення ступеню довіри до контрагентів та готовності співпрацювати з ними має важливе значення для розуміння механізмів функціонування економіки України. Низький ступінь довіри та висока схильність до опортунізму ускладнюють ведення бізнесу та уповільнюють динаміку розвитку економіки. Їх причини та механізми подолання мають стати об'єктом всестороннього вивчення науковців. Саме тому серед студентів ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана» планується провести тест за методологією Марвела—Еймс, спрямований на фіксацію явища довіри та пошуку варіантів її укріплення. Результати дослідження будуть використані при викладанні дисципліни «Економіка суспільного сектору».

Література

1. Фукуяма Ф. Доверие: социальные добродетели и путь к процветанию: Пер. с англ. / Ф. Фукуяма. — М.: ООО «Издательство АСТ»: ЗАО НПП «Ермак», 2004. — 730 с.

2. *Marwell, G. and Ames R.E.* (1981) Economists Free-Ride, Does Anyone Else? Experiments on the Provision of Public Goods, IV. — *Journal of Public Economics*. — 15. — 3. — P. 295 — 310.

Жданов В. І., канд. екон. наук, доцент
кафедри макроекономіки та державного управління

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ У ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІН ТА ПРОВЕДЕННІ ДОСЛІДЖЕНЬ

Сучасний стан середовища, в якому живе і працює людина, продовжує характеризуватись значним ступенем невизначеності. Це стосується наукової діяльності та навчальних процесів як окремих людей, так і їх груп, на результати яких суттєво впливає середовище. Саме тому останнім часом розроблено та успішно використовується відповідний інструментарій, що дозволяє зменшити ступінь невизначеності характеристик середовища і являє собою прогнозування.

В той же час прогнозування, як таке, має яскраво виражений альтернативний характер, базується на припущеннях, що не зміншує ступеню невизначеності, а особливості управління процесами визначають їх обов'язкову цільову сутність. При цьому надзвичайно важливим є уміння досягти поставлених цілей, що передбачає їх адекватне формулювання з точки зору оцінки можливості та вибору методів їх досягнення.

В сучасній літературі ціль визначається здебільшого як бажаний, або необхідний стан об'єкта в майбутньому, або спосіб руху в напрямку такого стану. З цієї точки зору формулювання цілей ускладнюється їх можливим збігом із завданнями, пріоритетами та напрямками діяльності. Необхідно зазначити, що навіть у нормативних документах органів влади в Україні цілі, що встанов-